

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 523/2021-44

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla (sudca spravodajca) a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], advokátom, [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 1Tost/14/2021 z 1. júna 2021 takto

r o z h o d o l :

1. Uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 1Tost/14/2021 z 1. júna 2021 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky a právo na slobodu podľa čl. 5 ods. 1 a 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 1Tost/14/2021 z 1. júna 2021 **zrušuje a vec mu vracia** na ďalšie konanie.
3. Sťažovateľovi **priznáva** finančné zadostučinenie **3 000 eur**, ktoré **je** Najvyšší súd Slovenskej republiky **povinný** zaplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.
5. Najvyšší súd Slovenskej republiky **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **691,34 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

Odôvodnenie:

I.

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 12. júla 2021 domáha vyslovenia porušenia základného práva na ochranu zdravia podľa čl. 40 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a základného práva na zákaz neľudského zaobchádzania podľa čl. 16 ods. 2 ústavy a čl. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), základného práva na spravodlivý súdny proces podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru a základného práva na obhajobu podľa čl. 50 ods. 3 ústavy a čl. 6 ods. 3 písm. c) dohovoru, základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy a podľa čl. 5 ods. 1 písm. c) a 4 dohovoru a základného práva na zákonného sudcu čl. 48 ods. 1 ústavy rozhodnutím Špecializovaného trestného súdu z 12. mája 2021, proti ktorému bola ústavná sťažnosť v tomto konaní uznesením ústavného súdu zo 16. septembra 2021 odmietnutá, a uznesením najvyššieho súdu, ktorým bolo rozhodnuté o sťažnostiach proti uzneseniu Špecializovaného trestného súdu z 12. mája 2021. Sťažovateľ navrhuje uznesenie najvyššieho súdu zrušiť s tým, že bude prepustený z väzby na slobodu. Zároveň žiada finančné zadost'učinenie 5 000 eur.

II.

2. Sťažovateľ bol uznesením vyšetrovateľa z 29. januára 2021 obvinený v bode 1 pre pokračovací obzvlášť závažný zločin porušovania povinnosti pri správe cudzieho majetku podľa § 237 ods. 1, ods. 3 písm. b) a ods. 4 písm. a) Trestného zákona [na základe prípisu vyšetrovateľa zo 16. marca 2021 sa rozšírila právna kvalifikácia aj o súbeh s pokračovacím zločinom machinácie pri verejnom obstarávaní a verejnej dražbe podľa § 266 ods. 1 a 3 písm. a) Trestného zákona], ktorého sa mal dopustiť tak, že ako člen organizovanej skupiny po vzájomnej dohode s obvineným ██████████ ktorí mali záujem, aby ██████████, v ktorej mali mať majetkovú účasť, dodávala informačné systémy pre finančnú správu, a to v úmysle zabezpečiť si takto neoprávnený prospech, na základe neoprávneného uplatnenie výnimky zo zákona ██████████ dodala finančnej správe informačný systém ██████████ bez riadnej súťaže priamym zadaním, v dôsledku čoho bola spôsobená škoda 42 243 148,40 eur, a v bode 2 pre zločin prijímania úplatku podľa § 329 ods. 1 Trestného zákona, ktorého sa mal dopustiť tak, že v novembri 2013 prijal od svedka ██████████ v obálke 40 000 eur v kancelárii na 10. poschodí hotela Double Tree by Hilton, čo mali byť provízie od úspešných uchádzačov vo verejných obstarávaní, pričom v presne nezistený deň v decembri 2013 na vianočných trhoch v Bratislave odovzdal svedkovi ██████████ obálku s hotovosťou 5 000 eur, ktorú ██████████ prijal ako odmenu za vykonané kroky súvisiace s verejnými obstarávaniami.

3. Sťažovateľ bol uznesením z 5. februára 2021 z dôvodov podľa § 71 ods. 1 písm. a) a b) Trestného poriadku vzatý do väzby. Dňa 30. apríla 2021 sťažovateľ požiadal o prepustenie z väzby. Jeho žiadosť bola uznesením Špecializovaného trestného súdu z 12. mája 2021 zamietnutá spolu s jeho žiadosťou o nahradenie väzby zárukou dôveryhodných osôb, písomným sľubom, dohľadom a ponúknutou peňažnou zárukou jeho manželky. Na sťažnosť sťažovateľa bolo toto rozhodnutie Špecializovaného trestného súdu najvyšším súdom zrušené, pričom najvyšší súd sťažovateľa vo väzbe ponechal len z dôvodu podľa § 71 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku a zároveň zamietol

jeho žiadosť o nahradenie väzby zárukou dôveryhodných osôb, písomným sľubom, dohľadom a ponúknutou peňažnou zárukou jeho manželky.

4. Najvyšší súd k dôvodnosti trestného stíhania rozsiahlo odôvodnil svoje úvahy, no predovšetkým zdôraznil, že po vznesení obvinenia pred ukončením vyšetrovania sa nerozhoduje o vine alebo nevine sťažovateľa, a preto stačí len dôvodnosť podozrenia, že skutok, pre ktorý je sťažovateľ stíhaný, má znaky trestného činu a že ho spáchal sťažovateľ. Z prvého skutku usvedčuje sťažovateľa najmä spolupracujúci obvinený ██████████, ktorý popisuje schému majetkového prepojenia sťažovateľa na ██████████ profitujúcej zo zákaziek realizovaných finančnou správou. Z druhého skutku usvedčuje sťažovateľa najmä svedok ██████████, ktorý popisuje schému vyberania provízií v súvislosti s verejným obstarávaním zákaziek. Na základe uvedeného najvyšší súd vyhodnotil, že je naplnená podmienka väzby spočívajúca v dôvodnosti vzneseného obvinenia.

5. Najvyšší súd k dôvodom útekovej väzby uviedol, že k zhoršeniu zdravotného stavu sťažovateľa došlo v dôsledku väzobného stíhania a práve únik od problémov, ktoré významne poznamenávajú jeho zdravotný stav, by mohol byť cestou, ktorú by zvolil po prepustení na slobodu. Ďalej najvyšší súd uviedol, že sťažovateľ niekoľkokrát na pomerne dlhú dobu navštívil Kanárske ostrovy, kde užíva nehnuteľnosť, čo samo sebou predpokladá jeho kontakty v zahraničí. Ďalej najvyšší súd považuje dobrovoľné dostavenie sa sťažovateľa na Slovensko pre účely jeho výsluchu za účelové konanie motivované tým, aby sa vyhol hroziacemu dôvodu útekovej väzby, keďže pôvodne opustil Slovensko po vykonaní procesných úkonov so spolupracujúcim obvineným ██████████.

6. Najvyšší súd k opodstatnenosti útekovej väzby doplnil, že sa v plnom rozsahu stotožňuje so závermi Špecializovaného trestného súdu, ktorý k dôvodom útekovej väzby uviedol, že tento je opodstatnený z dôvodu, že sťažovateľovi hrozí vysoký trest v rozpätí desať až pätnásť rokov. Ďalej Špecializovaný trestný súd dôvody útekovej väzby videl v ekonomickom zázemí sťažovateľa, jeho jazykovej výbave a znalosti pomerov v zahraničí. Dôvod útekovej väzby vzhladol aj v tom, že sťažovateľ s rodinou užíva v zahraničí nehnuteľnosť na dlhodobé bývanie. Najvyšší súd v závere uviedol, že v súčasnom štádiu trestného konania nie je možné nahradiť útekovú väzbu ani alternatívnymi prostriedkami podľa § 80 a nasl. Trestného poriadku, keďže neexistujú také výnimočné okolnosti prípadu, ktoré nahradenie väzby podmieňujú aj s ohľadom na to, že sťažovateľ je stíhaný pre obzvlášť závažný zločin.

III.

7. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti namieta porušenie svojho základného práva na ochranu zdravia (čl. 40 ústavy) a práva na zákaz neľudského zaobchádzania (čl. 16 ods. 2 ústavy a čl. 3 dohovoru) v súvislosti s tým, že najvyšší súd pri možnosti nahradenia väzby alternatívnymi prostriedkami neprihliadol na jeho zdravotný stav. Zásah do práva na ochranu zdravia sťažovateľ vidí predovšetkým v tom, že držanie v nemocnici pre obvinených zapríčinilo zhoršenie jeho duševného stavu spojeného so samovražednými sklonsmi. Podľa sťažovateľa je vo väzbe vystavený neľudskému zaobchádzaniu, keďže mu je odopieraná zložka liečby, a to sociálny komponent, medzi ktorý okrem iného patrí rodinné prostredie.

8. Sťažovateľ namieta porušenie práva na spravodlivý súdny proces (čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 6 ods. 1 dohovoru) a základného práva na obhajobu [čl. 50 ods. 3 ústavy a čl. 6 ods. 3 písm. c) dohovoru] v súvislosti s tým, že pod vplyvom zhoršenia jeho zdravotného stavu vo väzbe trpí depresívnou poruchou v stredne ťažkej fáze a samovražedným syndrómom, čo vedie k tomu, že nie je spôsobilý sa zúčastniť výsluchu na súde, čím objektívne nie je spôsobilý vykonávať svoju obhajobu. Aj v tejto časti sťažovateľ namieta, že mohlo dôjsť k nahradeniu väzby alternatívnymi prostriedkami.

9. Ďalej sťažovateľ namieta porušenie základného práva na osobnú slobodu [čl. 17 ods. 1, 2, 5 ústavy a čl. 5 ods. 1 písm. c) a ods. 4 dohovoru] v súvislosti s tým, že najvyšší súd ústavne nekonformným spôsobom posúdil materiálne podmienky väzby, a to existenciu dôvodnosti trestného stíhania voči sťažovateľovi a podmienky týkajúce sa dôvodnosti útekovvej väzby. Sťažovateľ rozsiahlo argumentuje, že neexistuje dôvodné podozrenie, že spáchal trestný čin. Namieta najmä to, že dôvodnosť jeho obvinenia je založená na výpovedi spolupracujúceho obvineného [REDACTED]. Vyčíta najvyššiemu súdu, že sa dostatočne nezaoberal jeho námietkami vyvracajúcimi dôvodné podozrenie, že spáchal trestný čin, z ktorého je obvinený.

10. K podmienkam útekovvej väzby sťažovateľ najvyššiemu súdu vyčíta, že pri posudzovaní žiadosti o prepustenie z väzby nezohľadnil skutočnosť, že sa dobrovoľne dostavil zo zahraničia pre účely výsluchu. Úvahy najvyššieho súdu, že jeho návrat na Slovensko bol účelový, považuje za vnútorne rozporné, keďže sa vrátil dobrovoľne po dohode s vyšetrovateľom. Poukazuje na selektívny prístup orgánov činných v trestnom konaní k nemu v porovnaní so spolupracujúcim obvineným [REDACTED] ktorý sa dobrovoľne po vznesení obvinenia nedostavil na Slovensko, pátralo sa po jeho pobyte, bol na neho vydaný medzinárodný zatýkací rozkaz a následne tento bol zrušený výmenou za to, že začal spolupracovať. Sťažovateľ ďalej namieta, že úvahy najvyššieho súdu o tom, že užívanie nehnuteľnosti v zahraničí tiež zakladá dôvod útekovvej väzby, je len abstraktné. Sťažovateľ ďalej namieta, že úvahy najvyššieho súdu, že zdravotný stav sťažovateľa po prepustení z väzby by mohol byť dôvodom na útek, sú arbitrárne a zvýrazňujú dešpekt k základnému ľudskému zaobchádzaniu.

11. Napokon sťažovateľ namieta porušenie základného práva na zákonného sudcu (čl. 48 ods. 1 ústavy) pri rozhodovaní najvyššieho súdu o jeho sťažnosti voči uzneseniu Špecializovaného trestného súdu, keďže jedna zastupujúca členka senátu mala najviac jeden pracovný deň na naštudovanie spisu, čo nemohlo stačiť na riadne oboznámenie sa s jeho zložitou vecou.

12. Najvyšší súd sa vyjadril k ústavnej sťažnosti tak, že ju považuje za nedôvodnú. Poukázal na odôvodnenie napadnutého rozhodnutia a zdôraznil, že sa ústavne súladným spôsobom vysporiadal s podstatnými námietkami sťažovateľa. Zdôraznil, že zdravotný stav sťažovateľa nie je taký závažný, že by odpadli väzobné dôvody (napr. trvalé pripútanie na lôžko).

13. Sťažovateľ podaním z 8. októbra 2021 zotrval v plnom rozsahu na dôvodoch uvádzaných v ústavnej sťažnosti.

IV.

14. K námietke sťažovateľa, že v dôsledku výkonu väzby došlo k porušeniu práva na ochranu zdravia, treba uviesť, že rozhodnutím o väzbe nedochádza k porušeniu práva na ochranu zdravia. Spôsob zaobchádzania so sťažovateľom vo väzbe je upravený v zákone o výkone väzby, pričom za výkon väzby a liečbu ochorenia obvineného vo väzbe zodpovedá ústav na výkon väzby, a nie súd rozhodujúci o väzbe. Súd rozhodujúci o väzbe môže len zohľadniť zdravotný stav obvineného a jeho závažnosť, či s prihliadnutím aj na iné okolnosti odôvodňuje väzobné stíhanie obvineného. Ústavná sťažnosť je v tejto časti nedôvodná, pretože neexistuje príčinná súvislosť medzi namietaným zásahom a rozhodnutím, voči ktorému ústavná sťažnosť smeruje.

15. K námietke sťažovateľa, že zastupujúca členka senátu najvyššieho súdu mala na oboznámenie so spisom jeden pracovný deň, treba uviesť, že obsahom práva na zákonného sudcu je, aby o veci rozhodoval sudca (senát) na základe vopred určených jasných pravidiel. Pravidlá, ktoré majú garantovať zákonného sudcu, sú určené rozvrhom práce súdu. Zastupujúca členka senátu sa zúčastnila na rozhodovaní senátu namiesto vylúčeného člena senátu v súlade s rozvrhom práce najvyššieho súdu. Skutočnosť, že na naštudovanie spisu mala jeden deň, sama osebe neznamena, že si nespĺnila základné sudcovské povinnosti. Ústavná sťažnosť je preto v tejto časti nedôvodná.

16. Obsahom základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy je ustanovenie, podľa ktorého osobu možno do väzby vziať iba z dôvodov a na čas ustanovený zákonom a na základe rozhodnutia súdu. Ústavný rámec dopĺňajú ustanovenia dohovoru, konkrétne namietaný čl. 5 ods. 1 písm. c) dohovoru, podľa ktorého nikoho nemožno pozbaviť slobody, pokiaľ sa tak nestane v súlade s konaním ustanoveným zákonom, ak sú oprávnené dôvody domnievať sa, že je potrebné zabrániť osobe v spáchaní trestného činu alebo v úteku po jeho spáchaní, a čl. 5 ods. 4 dohovoru, podľa ktorého každý, kto bol pozbavený slobody zatknutím alebo iným spôsobom, má právo podať návrh na konanie, v ktorom by súd urýchlene rozhodol o zákonnosti jeho pozbavenia slobody a nariadil prepustenie, ak je pozbavenie slobody nezákonné.

17. Z ústavy a rovnako aj z dohovoru vyplýva, že každé obmedzenie osobnej slobody väzbou môže nastať len z dôvodov ustanovených zákonom. Preto úprava obsiahnutá v Trestnom poriadku je integrálnou súčasťou ústavného rámca zaručenej osobnej slobody (II. ÚS 315/06). Obsahom základného práva podľa čl. 17 ods. 5 ústavy je aj oprávnenie trestne stíhanej osoby, aby súd rozhodujúci o jej väzbe skúmal významné skutočnosti pre a proti väzbe vrátane možnosti nahradiť ju zárukou, sľubom alebo peňažnou zárukou, pričom ak sa rozhodne trestne stíhanú osobu do väzby vziať alebo ju v nej ďalej držať, aby boli takéto rozhodnutia založené na konkrétnych skutočnostiach, a nie na abstraktnej úvahe (IV. ÚS 207/07, III. ÚS 115/08). Z judikatúry ústavného súdu (III. ÚS 417/2011) vyplýva, že pri rozhodovaní o väzbe musia byť súčasne splnené formálne predpoklady väzby, t. j. musí existovať uznesenie o začatí trestného stíhania a uznesenie o vznesení obvinenia, a materiálne predpoklady väzby, t. j. musia existovať skutočnosti osvedčujúce kvalifikované podozrenie, že skutok, pre ktorý bolo začaté trestné stíhanie, bol spáchaný a má znaky trestného činu, a že sa obvinený trestného činu dopustil a zároveň musí existovať niektorý z väzobných dôvodov uvedených v § 71 Trestného poriadku.

18. K námietke sťažovateľa, že najvyšší súd sa nedostatočne vysporiadal s materiálnym predpokladom väzby, a to s dôvodným podozrením, že skutok, pre ktorý bolo začaté trestné stíhanie, bol spáchaný a má znaky trestného činu, a že sa obvinený trestného činu dopustil, treba uviesť, že nie je úlohou ústavného súdu v štádiu prípravného konania posudzovať mieru podozrenia sťažovateľa zo spáchania žalovaného trestného činu z pohľadu opodstatnenosti väzby. Pokiaľ by ústavný súd predbežné hodnotenie dôkazov vykonal, atrahoval by si právomoc všeobecných súdov, ktorá mu z hľadiska subsidiarity neprislúcha (III. ÚS 518/2021). Ústavný súd z hľadiska materiálnej podmienky väzby týkajúcej sa dôvodnosti podozrenia zo spáchania trestného činu sťažovateľom v prípravnom konaní môže len posúdiť, či sa najvyšší súd dostatočne vysporiadal s námietkami sťažovateľa v žiadosti o prepustenie z väzby. Z hľadiska ústavného prieskumu je významné, či najvyšší súd logicky a presvedčivo odôvodnil predpoklady dôvodnosti podozrenia. Odôvodnenie najvyššieho súdu je ústavné konformné. Najvyšší súd poukázal najmä na výpovede svedkov, z ktorých vyplýva dôvodné podozrenie, že trestný čin spáchal obvinený. Z prvého skutku usvedčuje sťažovateľa najmä spolupracujúci obvinený [REDAKOVANÉ] ktorý popisuje schému majetkového prepojenia sťažovateľa na [REDAKOVANÉ] profitujúcej zo zákaziek realizovaných finančnou správou. Z druhého skutku usvedčuje sťažovateľa najmä svedok [REDAKOVANÉ], ktorý popisuje schému vyberania provízií. K tomu treba uviesť, že táto miera podozrenia nie je záverom o vine sťažovateľa. Rozhodnutie o vine sa prejaví až pri rozhodovaní o podanej obžalobe alebo rozhodnutí prokurátora, ak dospeje k záveru, že nie je dôvod na podanie obžaloby (II. ÚS 626/2016).

19. K námietke sťažovateľa, že najvyšší súd sa nedostatočne vysporiadal s ďalším predpokladom väzby, a to s dôvodnosťou útekovej väzby, treba uviesť, že pri posudzovaní útekovej väzby nebezpečenstvo úteku trestne stíhanej osoby nemôže vyplývať len z jednej skutočnosti, ale musí byť založené na súhre okolností (III. ÚS 38/01, III. ÚS 34/07). Do úvahy treba vziať viaceré významné faktory, akými sú najmä charakter stíhanej osoby, jej morálka, domov, zamestnanie, majetkové pomery, aktuálny zdravotný stav, rodinné vzťahy, všetky druhy väzieb s krajinou, v ktorej je stíhaná. Vzájomné posúdenie viacerých skutočností môže byť potvrdiť existenciu nebezpečenstva úteku, alebo znížiť ho do takej miery, že väzbu neopodstatňuje. Pri pobyte trestne stíhaného občana Slovenskej republiky v zahraničí je potrebné diferencovať, či krajina, v ktorej sťažovateľ užíva nehnuteľnosť, je súčasťou Európskej únie, v rámci ktorej každý občan Európskej únie vykonáva právo slobody pohybu a pobytu, alebo či ide o krajinu mimo Európskej únie. V rámci krajín Európskej únie je totiž podstatne jednoduchšie dosiahnuť vydanie občana na trestné stíhanie procesnými inštitútmi európskeho práva (európsky zatýkací rozkaz). Ďalej je potrebné zvažovať, či s krajinou, do ktorej by reálne hrozil útek, Slovensko má alebo nemá uzavretú dohodu o vydávaní občanov na trestné stíhanie.

20. Podstatou ústavnoprávneho posúdenia je, či dôvody útekovej väzby u sťažovateľa uvádzané najvyšším súdom v spojení s dôvodmi uvádzanými Špecializovaným trestným súdom sú vymedzené ústavne akceptovateľným spôsobom. Najvyšší súd spolu so Špecializovaným trestným súdom odôvodnili opodstatnenosť trvania útekovej väzby kombináciou viacerých skutočností, a to (i) hrozba vysokého trestu (10 – 15 rokov), (ii) užívanie nehnuteľnosti v Španielsku na Kanárskych ostrovoch, (iii) dobré ekonomické zázemie sťažovateľa, jeho jazyková výbava a znalosť pomerov v zahraničí, (iv) účelový návrat sťažovateľa na Slovensko pre účely dostavenia sa na vykonanie procesných úkonov, (v) zhoršenie zdravotného stavu

sťažovateľa psychiatrickou diagnózou v dôsledku väzobného stíhania. V rámci rozhodovania o žiadosti o prepustenie z väzby musí kombinácia viacerých skutočností vytvárať dostatočne presvedčivé argumenty pre odôvodnenie obavy z úteku. To platí o to viac, že sťažovateľ bol v čase rozhodovania najvyššieho súdu namietaným rozhodnutím väzobne stíhaný približne štyri mesiace. Útekovú väzbu nie je možné schematicky odôvodňovať tými istými skutočnosťami, ktoré boli dané pri vzatí do väzby.

21. Prvé štyri skutočnosti boli súdmi ustálené ešte v čase vzatia sťažovateľa do väzby. Jedinou ďalšou skutočnosťou, ktorá odôvodňovala trvanie väzby v čase namietaného rozhodnutia, je zhoršenie psychického stavu sťažovateľa v dôsledku obmedzenia osobnej slobody. Je prirodzené, že väzba negatívne vplyva na psychiku. Úvaha, že zlý psychický stav sťažovateľa môže viesť k jeho úteku, je však všeobecná, hypotetická a abstraktná. Bolo by ňou možné odôvodňovať útekovú väzbu kohokoľvek, komu sa vo výkone väzby zhoršil psychický stav. Takáto úvaha preto nemôže byť relevantným a ústavne udržateľným dôvodom útekovej väzby.

22. Rovnako všeobecná je i skutočnosť, že sťažovateľ užíva nehnuteľnosť v Španielsku. I takáto skutočnosť by mohla odôvodniť útekovú väzbu kohokoľvek. V európskom priestore je úplne bežné, že občania členských štátov užívajú nehnuteľnosti v inej krajine, a to z rôznych právnych dôvodov. Z odôvodnenia najvyššieho súdu nevyplývajú žiadne skutočnosti, ktoré by preukazovali, že sťažovateľ užíval nehnuteľnosť v Španielsku s cieľom vyhýbať sa trestnému konaniu. Sťažovateľ sa zo Španielska dobrovoľne vrátil a dostavil sa pred orgán činný v trestnom konaní. Jeho správanie skôr nasvedčuje, že nemal úmysel vyhýbať sa trestnému stíhaniu.

23. Skutočnosť, že sťažovateľ má dobré ekonomické zázemie, jazykovú výbavu a znalosť pomerov v zahraničí, rovnako nesignalizuje objektívnu hrozbu úteku, ale je len všeobecným a vágnym konštatovaním, ktorým by bolo možné odôvodňovať útekovú väzbu kohokoľvek, kto ovláda cudzie jazyky, pozná život v zahraničí a jeho majetkové pomery nasvedčujú tomu, že by sa mohol adaptovať v zahraničí. Opätovne aj pri tejto skutočnosti je potrebné pripomenúť, že aj keď sťažovateľ, resp. jeho manželka neuviedla, aké majú majetkové pomery, orgánom činným v trestnom konaní nebránilo, aby majetkové pomery zistili a aby súd rozhodujúci o väzbe tieto skutočnosti v odôvodnení zohľadnil. V čase rozhodovania najvyššieho súdu o väzbe tak úvahy o majetkových pomeroch sťažovateľa ostali len vo všeobecnej abstraktnej rovine bez akéhokoľvek racionálneho podkladu v dokazovaní.

24. Úvaha najvyššieho súdu, že návrat sťažovateľa na Slovensko v januári 2021 pre účely dostavenia sa na procesné úkony bol účelový s cieľom vyhnúť sa do budúcnosti trestnému stíhaniu, neobsahuje konkrétne skutočnosti, ktoré by odôvodňovali racionálny základ pre takúto úvahu. Podľa Trestného poriadku povinnosťou každého je dostaviť sa na predvolanie orgánom činným v trestnom konaní. Bolo nepochybné, že sťažovateľ sa vrátil zo zahraničia dobrovoľne pre účely dostavenia sa na procesný úkon. Akékoľvek úvahy o možnom vyhýbaní sa trestnému stíhaniu zo strany sťažovateľa v budúcnosti preto nemajú logické opodstatnenie a sú len v rovine hypotéz. Navyše, táto skutočnosť bola ustálená v čase vzatia do väzby a jej význam sa plynutím väzobného stíhania oslabuje.

25. Konštatovanie, že sťažovateľovi hrozí vysoký trest, je správne, avšak táto jediná skutočnosť nestačí pre odôvodnenie ďalšieho trvania útekovej väzby po štyroch mesiacoch od jej uvalenia. Z hľadiska ústavnoprávneho je potrebné, aby k hrozbe vysokého trestu pristúpila počas väzobného stíhania ďalšia významná skutočnosť, resp. súhrn významných skutočností svedčiacich pre ďalšie trvanie útekovej väzby. Ďalšie skutočnosti, na ktorých založil najvyšší súd útekovú väzbu, nie sú dostatočne presvedčivé, a preto spolu s hrozbou vysokého trestu netvorí logický celok presvedčivo opodstatňujúci ďalšie trvanie útekovej väzby.

26. K námietke sťažovateľa, že najvyšší súd sa nedostatočne vysporiadal s nahradením väzby alternatívnymi prostriedkami, treba uviesť, že väzba je vážnym zásahom do osobnej slobody. Preto je povinnosťou všeobecných súdov obzvlášť citlivo zvažovať argumenty pre trvanie väzby. Z ustanovení Trestného poriadku priamo vyplýva záväzok všeobecných súdov skúmať, či je v prípade dôvodnosti väzby možné väzbu nahradiť alternatívnymi prostriedkami. Špecializovaný trestný súd zo správy probačného a mediačného úradníka zistil, že v bydlisku sťažovateľa je možné aplikovať technický prostriedok monitorujúci jeho pohyb a pobyt, no s uložením obmedzenia pobytu a pohybu sťažovateľa sa vôbec nevysporiadal. Rovnako sa s touto možnosťou nijak nevysporiadal ani najvyšší v odôvodnení namietaného rozhodnutia. Z odôvodnenia rozhodnutí všeobecných súdov vôbec nevyplýva, z akého dôvodu nie je možné útekovú väzbu sťažovateľa nahradiť písomným sľubom, dohľadom probačného a mediačného úradníka alebo peňažnou zárukou spolu s uložením primeraného obmedzenia monitorovaním jeho pobytu a pohybu, hoci zo zákona č. 78/2015 Z. z. o kontrole výkonu niektorých rozhodnutí technickými prostriedkami a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov vyplýva, že technickým zariadením možno pobyt a pohyb monitorovať 24 hodín denne.

27. Z odôvodnenia ústavnou sťažnosťou namietaného rozhodnutia najvyššieho súdu nevyplývajú skutočnosti, ktoré by či už samostatne alebo vo vzájomnej súvislosti odôvodňovali dôvody útekovej väzby sťažovateľa a zároveň by boli takými skutočnosťami, pre ktoré by väzbu sťažovateľa nebolo možné nahradiť niektorým zo zákonných prostriedkov podľa Trestného poriadku. Závery najvyššieho súdu, ktoré viedli k rozhodnutiu o ponechaní sťažovateľa vo väzbe, vychádzajú na strane jednej zo všeobecných konštrukcií, pre ktoré by boli dané dôvody útekovej väzby pri akejkol'vek inej osobe, ktorá by mala osobné a majetkové predpoklady na život v zahraničí, a na strane druhej z konštrukcie, podľa ktorej by v zásade nebolo možné u žiadnej osoby nahradiť útekovú väzbu zákonom predpokladanou peňažnou zárukou, písomným sľubom alebo dohľadom probačného a mediačného úradníka spolu s uložením obmedzenia v podobe monitorovania pohybu a pobytu. Takéto úvahy vykazujú takú mieru všeobecnosti, neadresnosti a hypotetickosti, že by mohli byť základom obmedzenia osobnej slobody neurčitého okruhu obvinených osôb bez jasných a racionálne uchopiteľných dôvodov tak závažného obmedzenia základných práv. Preto namietaným rozhodnutím bolo porušené základné právo sťažovateľa na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy a právo na slobodu podľa čl. 5 ods. 1 a 4 dohovoru.

28. Vzhľadom na zistené porušenie základných práv sťažovateľa bolo namietané rozhodnutie najvyššieho súdu podľa čl. 127 ods. 2 prvej vety ústavy zrušené s tým, že vec sa mu podľa čl. 127 ods. 2 tretej vety ústavy vracia na ďalšie konanie. V ďalšom konaní je najvyšší súd viazaný právnym názorom ústavného súdu vysloveným v tomto náleze a s rozhodnutím Špecializovaného trestného súdu, proti ktorému boli podané

sťažnosti nielen sťažovateľom, ale aj prokurátorom, sa musí vysporiadať svojím vlastným rozhodnutím. Vzhľadom na to, že rozhodnutie Špecializovaného trestného súdu bolo základom obmedzenia osobnej slobody sťažovateľa, ktoré nebolo súladné s jeho základnými právami, iné rozhodnutie ako zrušenie sťažovateľom napadnutého uznesenia Špecializovaného trestného súdu podľa § 194 ods. 1 Trestného poriadku bez vrátenia veci Špecializovanému trestnému súdu a bez akýchkoľvek ďalších opatrení neprichádza do úvahy. S ohľadom na už vyslovený názor najvyššieho súdu, že nebol daný dôvod väzby podľa § 71 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku, a právny názor ústavného súdu v tomto náleze len tak možno dosiahnuť nápravu zásahu do základných práv sťažovateľa, ku ktorému došlo rozhodnutím Špecializovaného trestného súdu z 12. mája 2021. Zrušenie tohto rozhodnutia je nevyhnutným predpokladom na to, aby si sťažovateľ mohol podľa podústavného práva uplatniť prípadné ďalšie nároky z dôvodu nezákonného obmedzenia osobnej slobody po 12. máji 2021.

V.

29. Sťažovateľ žiadal, aby ústavný súd prikázal najvyššiemu súdu, aby ho prepustil z väzby na slobodu. Z iného konania vedeného na ústavnom súde (IV. ÚS 519/2021) bolo zistené, že sťažovateľovi bolo uznesením zo 16. júna 2021 vznesené obvinenie pre pokračovací obzvlášť závažný zločin porušovania povinnosti pri správe cudzieho majetku a aj pre pokračovací obzvlášť závažný zločin legalizácie príjmu z trestnej činnosti podľa § 233 ods. 1 písm. a), ods. 3 písm. c) a ods. 4 písm. a) Trestného zákona. Uznesením Špecializovaného trestného súdu č. k. 4Tp/3/2021 z 20. júla 2021 v spojení s uznesením najvyššieho súdu č. k. 4Tost/34/2021 z 3. augusta 2021 bola lehota trvania väzby sťažovateľa predĺžená do 2. decembra 2021 a boli zmenené dôvody väzby tak, že bude vo väzbe z dôvodov podľa § 71 ods. 1 písm. a) a písm. b) Trestného poriadku. Vzhľadom na to, že sťažovateľovi boli zmenené dôvody väzby v súvislosti s trestným stíhaním vzťahujúcim sa na iný skutok, vo vzťahu ku ktorému väzobné stíhanie nebolo predmetom prieskumu tejto ústavnej sťažnosti, nebolo možné najvyššiemu súdu prikázať, aby prepustil sťažovateľa z väzby na slobodu.

30. Sťažovateľ žiadal priznať finančné zadosťučinenie 5 000 eur podľa čl. 127 ods. 3 ústavy, ktorý stanovuje, že ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie. Hoci zrušenie namietaného rozhodnutia najvyššieho súdu ústavným súdom a predpokladané zrušenie rozhodnutia Špecializovaného trestného súdu rozhodnutím najvyššieho súdu po vrátení veci ústavným súdom môže byť základom pre uplatnenie nárokov sťažovateľa a nezákonného obmedzenia jeho osobnej slobody, finančné zadosťučinenie pri obmedzení osobnej slobody predstavuje skôr obligatórny prostriedok nápravy porušenia práva na slobodu, čo osobitne vyplýva aj z čl. 5 ods. 5 dohovoru, podľa ktorého každý, kto bol obeťou zatknutia alebo zadržania v rozpore s čl. 5 dohovoru, má nárok na odškodnenie. Pri rozhodovaní o priznaní finančného zadosťučinenia vrátane určenia jeho výšky vychádza ústavný súd zo zásad primeranosti so zreteľom na konkrétne okolnosti súdenej veci. Priznanie primeraného finančného zadosťučinenia ako náhrady nemajetkovej ujmy prichádza do úvahy predovšetkým vtedy, keď porušenie základného práva alebo slobody už nie je možné napraviť zrušením rozhodnutia alebo opatrenia, resp. uvedením do pôvodného stavu (I. ÚS 15/02). Vo veci sťažovateľa došlo k zásahu do jeho základného práva na osobnú slobodu väzbou, a to v období od namietaného rozhodnutia 1. júna 2021 do rozhodnutia o väzbe z iných dôvodov

20. júla 2021. Zásah do základného práva na osobnú slobodu ústavne neudržateľným väzobným rozhodnutím predstavuje závažný zásah do práva sťažovateľa, ktorý nie je možné navrátiť do pôvodného stavu. Vzhľadom na ústavne neudržateľné obmedzenie osobnej slobody sťažovateľa po dobu 50 dní a okolnosti, za ktorých k nemu došlo, bolo sťažovateľovi priznané finančné zadostučinenie 3 000 eur, čo je primeraná suma z hľadiska dôsledku neoprávneného zásahu do základného práva na osobnú slobodu.

VI.

31. Zistené porušenie základných práv sťažovateľa odôvodňuje to, aby mu okresný súd podľa § 73 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov úplne nahradil trovy konania, ktoré vznikli zastúpením advokátom. Výška náhrady 691,34 eur bola určená podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby je jedna šestina priemernej mzdy za predchádzajúci polrok (§ 1 ods. 3 v spojení s § 11 ods. 3 vyhlášky). Sťažovateľ má nárok na náhradu za tri úkony právnej služby v roku 2021 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie sťažnosti a vyjadrenie 3 x 181,17 eur), čo spolu s náhradou podľa § 16 ods. 3 vyhlášky (3 x 10,87 eur) predstavuje 576,12 eur, k čomu treba podľa § 18 ods. 3 vyhlášky pripočítať daň z pridanej hodnoty 115,22 eur.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. novembra 2021

Robert Šorl
predseda senátu